KONUTLARDA ÖZEL İÇ MEKAN UZANTILARI

EGEMİMARLIK
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi Dergisi,
1994/1, s. 37-38, İzmir.

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

94/1

EGEMİMARLIK

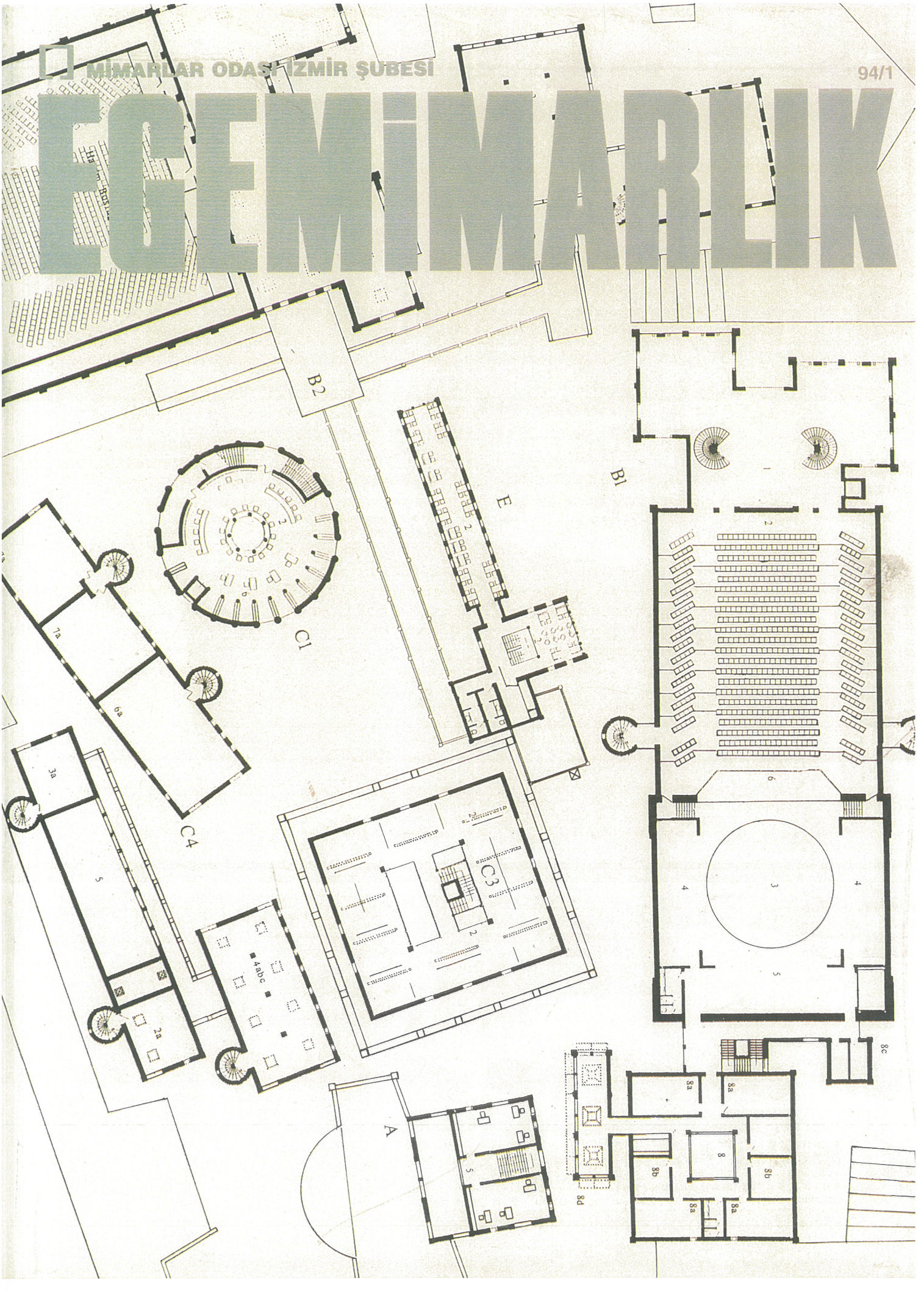

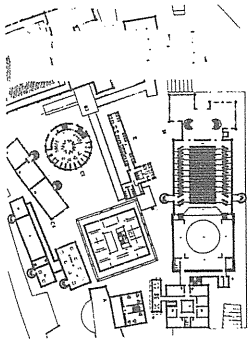

Yıl:4 Sayı: 12 1994/1

Kapak : Salih Seymen
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.
Yayınlayan
Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına
Yayın Komitesi
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Nilüfer Çınarlı

Yayın Komitesi
Ziyaeddin Bilgin
Galip Ergeneci
Şenel Ergin
Ahmet Eyüce
Levent Gedizlioğlu
Orcan Gündüz
Mehmet Hamuroğlu
Sevgi Molva
Eser Öztaşçı
Ülker Baykan Seymen
Salih Seymen
Hasan Topal
Tevfik Tozkoparan
Gürhan Tümer
Sinema Danışmanı: Fetay Soykan
Fotoğraf Danışmanı: Nafia Çalımlıoğlu
Yayın Yeri
1440 - 41 Sokak No: 3-2/1 Alsancak - İZMİR
Tel: 4218995 - 4222661 Fax: 4635212
Yazışmalar için yukarıdaki adres kullanılacaktır.

Aydın Temsilciliği	: (256) 2256339
Bodrum Temsilciliği	: (252) 3160285
Denizli Temsilciliği	: (258) 2632146
Fethiye Temsilciliği	: (252) 6146759
Kuşadası Temsilciliği	: (256) 6120091
Nazilli Temsilciliği	: (256) 3128483
Manisa Temsilciliği	: (236) 2326807
Marmaris Temsilciliği	: (252) 4122626
Muğla Temsilciliği	: (252) 2144989
Ödemiş Temsilciliği	: (232) 5431571
Salihli Temsilciliği	: (236) 7146387
Uşak Temsilciliği	: (276) 2122597
Akhisar MDG	: (236) 4148746
Aliağa MDG	: (232) 6161790
Bergama MDG	: (232) 6320003
Dikili MDG	: (232) 6714986
Menemen MDG	: (232) 8322266
Milas MDG	: (252) 5125838
Soma MDG	: (236) 6138689
Turgutlu MDG	: (236) 3137034
Datça MDG	: (252) 7123390
Yatağan MDG	: (252) 5752173
Ortaca MDG	: (252) 2823922

Reklam Koşulları
Tel: 4218995 - 4222661

Arka kapak	: 6.000.000.- TL.
Ön kapak içi	: 5.000.000.- TL.
Arka kapak içi	: 4.500.000.- TL.
İç sayfalar (renkli)	: 3.000.000.- TL.
İç sayfalar (siyah - beyaz)	: 2.500.000.- TL.

YAYIN KOŞULLARI
• Gönderilecek yazılar 6-7 daktilo sayfasından uzun olmamalıdır. • Yazılarda 200 kelimeye kadar bir özet bulunmalıdır. Özetlerin İngilizce olması yeğlenir • Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun fotoğraf, dia, aydıngere çini mürekkebiyle çizilmiş olmalıdır. • Çizimler 1/2 oranında küçüklerinde okunabilir olmalı; görsel malzemeler yazı ile birlikte gönderilmeli, kaynak belirtilmelidir. • Yayın Kurulu, gönderilen yazıları basmaya ya da basmamaya karar verir, sonuç yazara mektupla bildirilir. • Yazıdaki görüşler yazara aittir. Yayın komitesini bağlamaz. • Basılan çeviri yazılara ait her türlü sorumluluk yazarına aittir. Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur. Gönderilen yazılar iade edilmez.
Dizgi : Diztek • 4413072 847 Sk. No: 8/309 • İzmir
Baskı : Tükelmat A.Ş. Gazi Bulv. No: 18 • İzmir

İÇİNDEKİLER

Şubeden			10
Ege Mimarlık'tan			11
Haberler			12
Forum		Yerel Yönetimler	16
Olay		Üçkuyular Plaza	22
Dosya	Nezih Eldem	Yerel Yönetimler Yeni Bir Döneme Başlarken	23
	İlhan Tekeli	Kente Karşı İşlenen Suç mu Yoksa Kentlinin Gaspedilen Hakkı mı?	24
	Salih Z. Pekin	Yerel Yönetimlerin Kamu Rolü Görevi Üzerine	27
Eleştiri	Özlem Erdoğdu	Mimarlık Eleştirisinin Belirsiz Sınırları ve Belirgin Problemleri	28
İzmir'de Zaman-Mekan	Nazan Yoğurtçu	İzmir Kentinin Sosyal Alt Yapısı	30
Bir Konu	Şenel Ergin	Balkonlar	36
	Hülya Koç	Konutlarda Özel İç Mekan Uzantıları	37
	Mehmet Hamuroğlu	Balkonlar Üzerine	39
	Erhan Vecdi Küçükerbaş Nihan Bulgun Aslan	Balkonlar	40
Eğitim-Öğretim	Şenel Ergin	Mimarlık Fakültesinde Peyzaj Mimarlığı Öğretimi	42
	Ruşen Keleş	Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi	45
Yarışma		Karşıyaka Zübeyde Hanım Kültür ve Sanat Merkezi	51
Kültür-Sanat	Sevgi Molva	Ayşegül Öneren ile Söyleşi	60

Konutlarda Özel İç Mekan Uzantıları

Balkonlar, teraslar, verandalar,
Hep iç ve dış mekanları birbirine bağlar.

Hülya KOÇ*

Bu yazı, konutlarda çoğunlukla yer alan, bazılarında ise bulunmayan bir özel yaşam alanının farklı biçimlerini ele almaktadır. Ağırlık, balkonlar konusundadır. Örnekler, bir uzak ülkenin, kışları uzun ve soğuk geçen bir eyaletinde, yaz aylarında gözlenen balkon ve verandaları da içermektedir.

Balkon, teras ve veranda gibi mekanların konut birimi içindeki yeri ve önemini belirlemek üzere, basit birkaç soru sorulabilir.

- Mutfaksız konut birimi olur mu?
- Olmaz
- Oturma odasıt konut birimi olur mu?
- O da olmaz.
- Peki, balkonsuz apartman dairesi olur mu?
- Olabilir.

En azından, *"3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği"*ne göre olabilir. Bilindiği gibi bu yönetmeliğin bir maddesinde bir konutta bulunması gereken mekanlar sayılmaktadır. Bu mekanlar arasında balkon bulunmamaktadır. Minimum boyutları konusunda bir sınırlamaya da rastlanılmamaktadır. Yine, Tip İmar Yönetmeliği'ne göre, *"brüt inşaat alanı, binanın inşaa edilen bütün alanları toplamıdır. Bu alana ışıklıklar, her nevi hava bacaları, katta yapılacak açık verandalar ve saçaklar dahil edilmez"* demektedir madde 16. Yapı inşaat alanı hesaplamasında da açık çıkmalar yapı inşaat alanına dahil edilmemektedir. Acaba, veranda, ışıklık ya da hava bacası gibi bir mekan mıdır? Kullanım biçimi ve fiziksel özellikleri açısından pek benzerlik bulunmamaktadır. Acaba bu dahil etmeme tasarımda ve kullanımda neler sağlayabilir, neler getirmiştir?

Alan kaygısı olmaksızın istenildiği ölçüde büyük balkonlar, teraslar vb. tasarlanmasını sağlayabilmektedir. Diğer taraftan bu dahil etmeme tasarımda *"çok dikkate almama"* sonucuna yol açabilir mi? Hesaplamada iç mekanlar için 0.01 m². bile kullanılmaya çalışılırken, hesaba katılmayan bir iç mekan uzantısının boyutları konusunda ayrıntılandırma daha arka planda yer alan bir kaygı biçimine dönüşebilmektedir. Uygulamada bu durum, 0.90 cm. genişlikte, 5-6 m. uzunlukta balkonlar biçiminde ifade bulabilmektedir. Yine, hesaba katılmayan *"açık çıkmalar"* sonradan *"kapalı"* hale getirilmektedir.

Acaba balkonlar hiç olmasalardı konutlarımızda, nelerden yoksun kalırdık? Acaba, balkonların (veya diğer iç mekan uzantılarının) bulunmasından vazgeçemeyecek kadar bu mekanları önemli kılan işlevler var mı? Bu işlevler hangi koşullarda nasıl değişir ki, balkonlar da önem kazanır ya da yitirir? Yanıtlar kullanımlarda gizli.

Diğer iç ve dış mekanlar gibi bu mekanlar da, bulundukları yere ve zamana bağlı olarak, sosyo-ekonomik yapının, iklimin etkileri doğrultusunda biçimlenmektedirler. Farklı konut tiplerinde, farklı kat adetlerindeki yapılarda, çeşitli konumlarda yer almakta, çeşitli boyutlarda, biçimlerde, ve malzemelerle gerçekleştirilmektedirler, balkon, teras, veranda gibi yaşam alanları. Kullanımlarının da yine yukarıdaki etkenler doğrultusunda, çeşitli işlevlere yönelik olduğu gözlenmektedir.

Örneğin, çevremizdeki balkonların,

- dışarıda oturmak, hava almak,
- manzarayı seyretmek,
- güneşlenmek,
- giysileri kurutmak, havalandırmak,
- bitki (çiçek veya sebze) yetiştirmek,
- küçük onarımlar yapmak,
- çocukların oyun oynaması
- bazı eşyaları depolamak,
- yakıt (gaz bidonunu, kömürü, odunu, tüpgazı) koymak,
- çöp kovasını bulundurmak,
- komşularla konuşmak,

Terastan bakmak, Ontario Gölü'ne Toronto.

Yine Ontario Gölü manzaralı şeffaf balkonlar, Toronto.

* *Mimar, Dr. D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi*

En çok sardunyaları severim, Ya siz? Toronto

Balkonlar, her konumda, olmaz mı? Toronto.

• sokaktan geçenleri izlemek
• konutun *"bize ait"* olduğunu belirtmek ve/veya kendimizi ifade etmek,
• ve diğerleri, (evcil hayvan beslemek, kışlık sebze kurutmak, reçeli güneşte bulundurmak, sepet sarkıtarak seyyar satıcıdan alışveriş etmek vs.)

gibi çok çeşitli aktiviteler için kullanıldığı gözlenmektedir. Acaba bu kullanım biçimlerinden hangileri, başka iç mekanlarda sağlanamadığı için bu mekanlara taşmıştır, hangileri gerçekten başka herhangi bir mekanda karşılanamayan aktivitelerdir? Hangileri kısa zamanda değişme eğilimindedirler?

Çeşitli işlevleri arasında, balkonların, diğer mekanlardan ayrılan temel işlevi, özel bir iç mekan uzantısında *"dışarıda yaşama"* olarak belirmektedir. Bu işlevi ile iç ve dış mekanları bütünleştirmektedirler, balkonlar. Balkonda yaşama, oturma, yemek yeme, güneşlenme, sohbet gibi aktiviteleri kapsamaktadır. Bu işlev doğrultusunda aldığı biçim, konutun tipine ve tüm tasarımına, kullanım süresi ise iklime ve kullanıcının yaşantısına bağlı olarak değişmektedir.

Ontario[1]'da da balkon, teras, veranda gibi iç ve dış mekanı bütünleştiren yaşam alanları farklı konut tiplerinde çeşitli biçimlerde, çeşitli malzemelerle, yapılarda çeşitli konumlarda yer alıyorlar. Apartmanlarda yapının köşesinde, ortasında, yapı boyunca, metal, beton, tuğla, cam gibi çeşitli malzemelerden korkuluklarla, çeşitli büyüklük ve boyutlarda balkonlar, zaman zaman yapılara renk katan, zaman zaman monoton görünümler sunan elemanlar biçiminde. (Bakınız, fotoğraflar)

Balkonların kullanımını kolaylaştıran tasarımcılar, yine de balkonlara asıl renk katan, onlara bir kez daha baktıran, tasarımcılardan çok kullanıcılar. Balkonlar, kullanıcıları, yaşantıları hakkında birşeyler anlatıyorlar. Balkonda oturacak zamanı ya da alışkanlığı olup olmadığını, güneşi, rüzgarı, rüzgar fırıldağını, bayrağını, kuşları, kelebekleri sevdiğini, sevdiği çiçekleri söylüyorlar bize. Bitkiler ve çiçekler ise, katıldıkları her mekanı olduğu gibi balkonları da güzelleştiriyorlar. (Bakınız, fotoğraflar)

Balkonlarda yer alan aktiviteler de çeşitli. Ancak, depolama özel iç mekanlarda sağlanınca, çamaşırlar çoğunlukla çamaşır kurutma makinelerinde kurutulunca, mutfaklar elektrikli fırınlı olunca, apartmanlarda çöp bacası bulununca, ısıtma merkezi sistemle yapılınca, birkaç saksıdaki bitki oturma odalarına pencere önlerine alınınca, çokkatlılardan sokağı izlemek güçleşince, çocuklar kreşe gidince ve en önemlisi, kışlar çok soğuk ve uzun geçince balkonların kullanım süresi, kullanım biçimleri de etkilenmektedir.

Ontario'da soğuk ve uzun geçen kış mevsimi balkonların kullanım süresini kısıtlayıcı önemli bir etken. Zaman zaman balkonsuz, yalnızca camekan biçiminde çıkmaları bulunan apartmanlara da rastlanabiliyor. Öndeki manzara Ontario gölü olduğunda ise, balkonlar bu yöne dönüyor, hatta teras biçimine dönüşüyor. Korkuluklar ise, iç ve dış mekan bütünleşmesinde görüntüyü en iyi sağlayabilecek cam malzemeye. (Bakınız, fotoğraflar).

Evlerin ise, verandaları (*"porch"* ları) var. Verandalar eski evlerde ön cephede yer alıyorlar. 1900'lerin ilk yarısında inşa edilmiş bu konutlar, girişe arkasını dönmüş yeni evler gibi değiller. Yeni evlerde dış mekanla bütünleşme arka bahçeye (*"backyard"*a) yönelik, teras da burada. Öh bahçe çoğunlukla geçiş ve vitrin olarak işlev görüyor. Eski evlerdeki verandalar ise, kullanımı ile sokakla bütünleşen bir dış mekan bağlantısı. Toronto'da özellikle eski Akdenizli göçmen ailelerin oturduğu semtlerde verandalar yaşıyorlar. Verandalar rahat sandalyeleri ile yaşlıların ve aile bireylerinin oturduğu, gelen geçeni, sokaktaki çocukları / gençleri izlediği, yazın ılık akşam saatlerinde komşuların sohbet edebildiği özel mekanlar. Küçük onarımların yapılabilmesine de olanak sağlıyorlar. Ancak ön bahçenin vitrin işlevi de sürüyor. Bahçe olduğunda bile konut girişleri, verandalar çiçekli saksılarla bezeniyor. Apartmanların balkonlarındaki çiçekler ise, üst kotlarda mini bahçeler sağlama özlemine işaret gibi görünüyorlar. (Bakınız fotoğraflar).

BİTİRİRKEN

İş ve dış mekanın bütünleşmesi, her konut tipinde, her iklimde, her yaşantıda, her dönemde, her yerde farklı biçimlerde karşılanmaya çalışılan bir gereksinme. Sorun, bu gereksinmeyi değişkenler doğrultusunda işlevine uygun büyüklükte, uygun konumda ve uygun biçimde sağlamakta.

Balkonlar kayıp alanlar mı? Kayıp olanlar, kullanılamayanlar, amaç dışı kullanılanlar, hiç güneş alamayanlar, uygun büyüklükte olmayanlar.

Yılın büyük bir bölümünün dışarıda yaşamaya olanak verecek kadar ılık geçtiği iklimlerde, balkonlar, teraslar ve verandalar iç mekanlarda sağlanamayan olanakların, zorunluluktan kaynaklanarak taştığı alanlar olarak değil, özel bir yaşam alanı, iç mekan uzantıları olarak konutlarda yer almalı. O zaman hem yapılarımız daha da güzelleşecek, hem de yaşantılarımız zenginleşecek. ❑

NOTLAR:

1. Ontario, Kanada'nın güneydoğusunda yer alan bir eyalet. Fotoğraflar bu eyaletteki Toronto ve Paterborough kentlerinden. İkibuçuk milyona yakın nüfusu ile Ontario Gölü kıyısında yer alan Toronto, eyalet başkenti. Kuzeydoğusunda, yaklaşık iki saat uzaklıkta yer alan Peterborought ise, 69000 nüfusu ile bölgenin orta büyüklükteki kentleri arasında bulunuyor.

Bir sabah, 36. kattan bakmak, Ontario Gölüne.

Balkonlar, yapı boyunca yatay hatlı, Toronto.

Şeffaflık, balkonlarda da, Toronto.